

Routegids Hollandse Waterlinies

DE 18 MOOISTE WANDEL- EN FIETSRUTES

IN BELIEGING

INHOUD

Het water als bondgenoot	4
 Beemster Fortenfietsroute (52 Km)	8
 Werelderfgoed in het Kwadraat (17 Km)	10
 Fietsen langs Forten en Liniedijken (25 Km)	12
 Fortenwandelroute Spaarndam (6 Km)	14
 Haarlemmermeer Fortenfietsroute (36 Km)	16
 NS-Wandeling Geniedijk (19 Km)	18
 Fortenlandfietsroute (35 Km)	20
 Belevingsroute Muiden (2 Km)	22
 Langs de mooiste Vechtplassen (36 Km)	24
 Liniepad Abcoude (10 Km)	26
 Waterlinie Fietsbootroute (41,3 Km)	28
 Rondje Ruigenhoek (8,9 km)	30
 Langs Sluizen en Forten (42 Km)	32
 Lint- en Liniepad (10 Km)	34
 Rondje Diefdijk (61 Km)	36
 Goilberdingerpad (15 Km)	38
 Rondje Loevestein (34 Km)	40
 Vurensche Polderpad (15 Km)	42
Tips	44

COLOFON

Deze routegids is geproduceerd door Stichting Forten Nederland in opdracht van de Siteholder Hollandse Waterlinies (2026).

Teksten: Jessica de Korte en Wietske Wallhout
Fotografie: Ad Snelderwaard (Wandelnet),
By Nomads, Desiree Meulemans, Geert Glezer,
Gerke van de Hoef, Jessica de Korte, Loek Buter,
Martin van Lokven, Ministerie van Beeld,
Visit Gooi & Vecht, Wiebe de Jager
Vormgeving: Pien Grafisch Gezien

Kaarten: Gemaakt op basis van OpenStreetMap
Disclaimer: Ondanks de aandacht die is besteed aan de samenstelling van deze routegids, kan het zijn dat gegevens inmiddels niet meer volledig of actueel zijn.

HET WATER ALS BONDGENOOT

UNESCO WERELDERFGOED HOLLANDE WATERLINIES

De Hollandse Waterlinies beschermden jarenlang het rijke westen van ons land. Het leger kon het gebied onder water zetten, waardoor de vijand niet verder kon. Hier fiets en wandel je nu door een schitterend landschap met volop forten.

Nederland lijkt vlak, maar heeft toch kleine hoogteverschillen. Zo liggen de polders die ooit zijn drooggelegd vaak lager dan de kanalen en rivieren. Dat kwam lange tijd van pas bij de verdediging van ons land. Door een slim systeem van waterwerken kon het leger de polders onder water zetten. Inunderen, zoals dat met een duur woord heet. Zo kon de vijand niet verder. Zwaar bepakte soldaten en paarden zakten weg, maar voor boten was het te ondiep.

De eerste waterlinies waren er al in de zestiende eeuw. Nederland werkte van 1815 tot 1940 aan het ultieme verdedigingssysteem: de Hollandse Waterlinies, een lint van Edam naar Biesbosch, ruim 200 kilometer lang. Uniek in de wereld, en daarom sinds 2021 Unesco Werelderfgoed. Op de zwakke plekken verrezen bijna honderd forten. Samen met zes vestigingen en twee kastelen beschermden die het westen van het land.

WATERRIJKE NATUUR

Jarenlang was bebouwing rondom de forten niet toegestaan. Hier ontstond een open landschap waar de natuur zijn gang kon gaan. Dicht bij de Randstad fiets en wandel je nu door een schitterend gebied met volop water. Slinger langs rivieren als de Lek en Vecht, doorkruis de fraaiste veenplassen en kijk uit over wielen; de meren die na dijkdoorbraken zijn ontstaan. Overal hoor je vogeltjes fluiten, zie je schapen grazen en ruik je de bomen en planten.

In deze routegids staan achttien fiets- en wandelroutes, die dwars door het gebied van de Hollandse Waterlinies lopen. Onderweg zie je volop verdedigingswerken. In de stoere forten valt nu van alles te beleven. Duik bijvoorbeeld in de geschiedenis bij het Waterliniemuseum van Fort bij Vechten of drink een zelfgebruwen biertje bij Fort Everdingen. Ook kom je langs kanalen, sluisen, dijken en gemalen die een grote rol speelden bij de inundatie.

HOLLANDSE WATERLINIES

De Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam vormen samen het Unesco Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De bouw van de eerstgenoemde verdedigingslinie startte in 1815, en zorgde voor een verbetering en uitbreiding van de gedateerde Oude Hollandse Waterlinie. In 1880 volgde de aanleg van de Stelling van Amsterdam. Mocht de vijand door de eerste linie breken, dan zou deze ring rondom de hoofdstad extra bescherming bieden.

Lange tijd was het bestaan van de verdedigingswerken een militair geheim. De linies van de Hollandse Waterlinies stonden op geen enkele kaart aangegeven. En ook vandaag de dag moet je goed kijken om de restanten in het landschap te vinden. De fiets- en wandelroutes in deze routegids dagen je uit om beter naar het landschap te kijken. Met hulp van de beschrijvingen en kaartjes kun je de militaire bouwwerken haast niet missen.

DER-HOLLANDSE GESCHIEDENIS

Ontdek een stukje oer-Hollandse geschiedenis. Onderweg zie je de bijzondere uitvindingen die nodig waren om het gebied sneller onder water te zetten. Zo kon de Plofsluis in één klap het Amsterdam-Rijnkanaal afsluiten, om te voorkomen dat de linie weer leeg zou lopen. Waterbouwkundige Jan Blanken bedacht de waaiersluizen. Deze sluizen konden tegen de stroom in worden gesloten.

Fiets of wandel door de uitgestrekte polders en fraaie natuurgebieden. Bezoek tussendoor een van de musea, die over de oorlogsgeschiedenis, natuur of cultuur vertellen. Picknick aan het water of lunch op een van de vele terrasjes. Blijf je graag wat langer? Slaap dan een nachtje in een sfeervolle B&B of een fort, waar je

soms ook een tentje op kunt zetten. De routes gaan langs de gaafste plekjes, vaak verborgen in het groen.

FORTEN VAN BAKSTEEN EN BETON

Let onderweg goed op de bouwstijlen van de verdedigingswerken. Zie je de verschillen? Het ene fort heeft een ronde toren, het andere is vijfhoekig, of in de vorm van een ster aangelegd. Na de uitvinding van de verwoestende brisantgranaat in 1885 werd voor de bouw niet langer baksteen, maar beton gebruikt. De forten van de Stelling van Amsterdam bestaan dan ook, op één na, allemaal uit beton. Andere forten kregen extra versterking.

BEEMSTER FORTENFIETSRROUTE

52 km

Spring op de fiets en verken maar liefst twee werelderfgoederen: de Stelling van Amsterdam en Droogmakerij De Beemster. Waar ooit een meer lag, trap je nu door de schitterende polder.

De Beemster dateert uit het begin van de zeventiende eeuw. De Hollanders legden het Beemstermeer droog, omdat het water de steden bedreigde en er behoefte was aan landbouwgrond. Fietsend over de ringdijken heb je goed zicht op het netjes geordende landschap en het grote verschil in waterniveau.

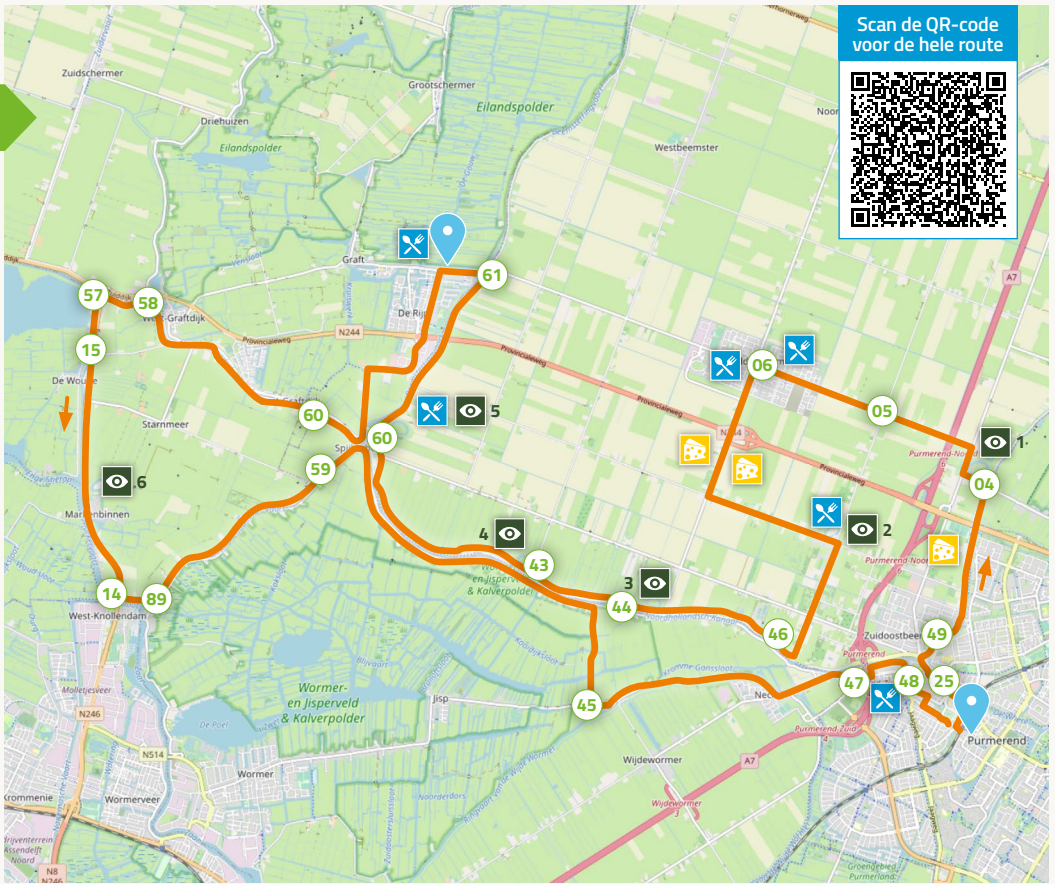
Bij de latere aanleg van de Stelling van Amsterdam kwam ook een knap staaltje watermanagement kijken. Je fietst langs sluisen die het land onder water konden zetten, en zes betonnen verdedigingswerken. Geniet van een drankje op het terras van Fort Resort

Beemster of strijk neer bij De Koffiebuuf naast Fort bij Spijkerboor.

De route gaat langs een hoop fraaie stolpboerderijen. Ook bijzonder zijn de historische houten huizen in Middenbeemster en De Rijp, dat ooit een welvarende vissersplaats was. Het pontje in Spijkerboor is vernoemd naar de legendarische veerman Jan Hop. Na knooppunt 48 kun je via het centrum van Purmerend naar het treinstation fietsen.

Check de vaartijden op veerponten.nl. Eind oktober-half april gaat de pont alleen in het weekend.

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

- Station Purmerend
- TOP De Rijp, Parkeerplaats, 1483 WB De Rijp

Bezienswaardigheden

1. Fort Benoorden Purmerend, Kwadjikerweg 8, Zuidoostbeemster
2. Fort Resort Beemster, Nekkerweg 24, Zuidoostbeemster
3. Fort aan de Middenweg, Zuidijk 13, Zuidoostbeemster
4. Fort aan de Jisperweg, Zuidijk 4, Westbeemster
5. Fort bij Spijkerboor (half april-half sept zo) Westdijk 46, Westbeemster
6. Fort bij Marken-Binnen, Provincialeweg 9, Markenbinnen

Horeca

- Beemster Eetkamer, Middenweg 142, Middenbeemster
- IJssalon ci Vediamo Beemster (vr t/m zo), Rijperweg 76, Middenbeemster
- Poterne (Fort Resort Beemster), Nekkerweg 24, Zuidoostbeemster
- De Koffiebuuf Fort bij Spijkerboor (april-sept, woe t/m zon 10.00-16.00), Westdijk 46, Westbeemster
- Restaurant Oudejans, Rechtestraat 106, De Rijp
- Spijkerman, Neckerdijk 1, Purmerend

Streekproducten

- Fruitteeltbedrijf Oudejans (open in pruimtijd), Oostdijk 29, Zuidoostbeemster
- Groenteboer Jos Van der Lee, Middenweg 191, Middenbeemster
- Kaasboerderij Groot, Middenweg 192B, Middenbeemster

 Startpunt/Eindpunt
Station Purmerend.

 Bezienswaardigheden

1. Neckermolen, Kanaaldijk 51, Wijdewormer
2. Inundatiesluis Beemster, Zuiddijk, Middenbeemster
3. Fort aan de Middenweg, Zuiddijk 13, Zuidoostbeemster
4. Herenhuis Rustenhove, Volgerweg 25, Middenbeemster
5. Fort Resort Beemster, Nekkerweg 24, Zuidoostbeemster

6. Fort Benoorden Purmerend, Kwadjikerweg 8, Zuidoostbeemster

 Horeca

- Kavel II Eten & Drinken (bij golfbaan), Volgerweg 42, Middenbeemster
- Poterne (Fort Resort Beemster), Nekkerweg 24, Zuidoostbeemster
- Brasa Bar en Kitchen, Koemarkt 25, Purmerend

 22 Wandelknooppunt

Een routeboekje is te downloaden via deze QR-code

WERELDERFGOED IN HET KWADRAAT

17 km

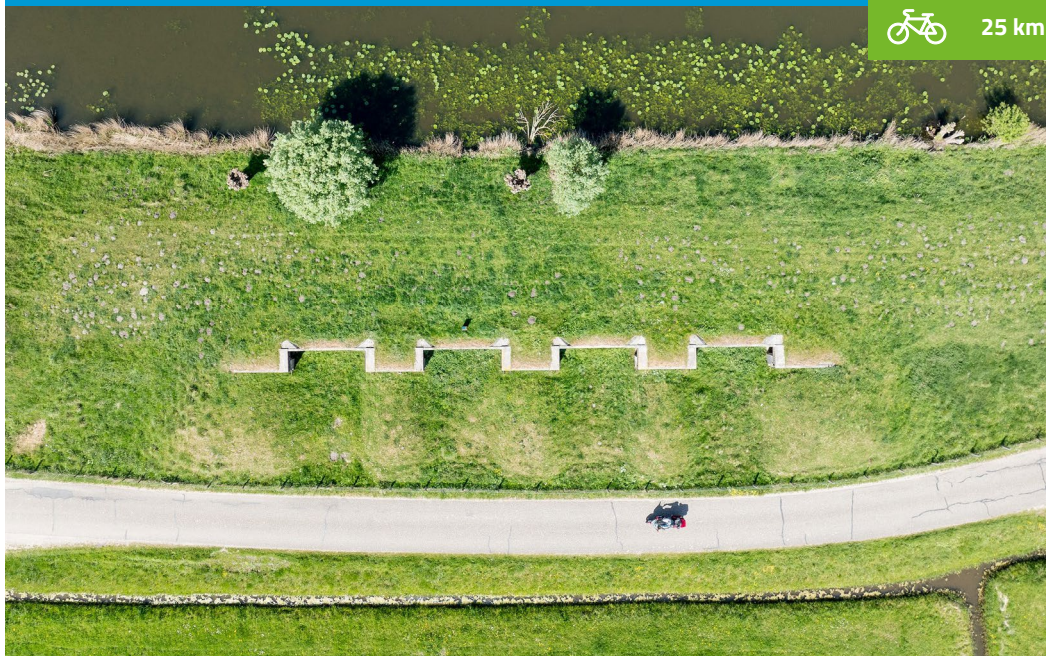
De Beemster zit vol historie. Wandel vanuit Purmerend langs forten, een inundatiesluis, stolpboerderijen en eeuwenoude dijken. Graag even energie bijtanken? Onderweg zijn er volop boerenstalletjes.

De route begint in de historische binnenstad van Purmerend, waar de Kaas- en Koemarkt herinneren aan de rijke handelsgeschiedenis. Daarna wandel je over de Zuiddijk. De Hollanders legden die, samen met de Oostdijk, om het vroegere Beemstermeer heen. Met hulp van zo'n veertig molens ontstond uiteindelijk de huidige polder.

Je komt langs de Neckermolen en een inundatiesluis, die de polder in 1940 - na de Duitse inval - weer onder water liet lopen. In het groen liggen forten verborgen. Soldaten

zijn hier al lang niet meer. Het eerste fort wordt beheerd door Natuurmonumenten, de andere twee zijn nu een wellness resort en opslagplek voor wijnflessen.

Al wandelend zie je de nauwkeurige inrichting van De Beemster. De aanleg gebeurde volgens een raster van vierkanten, met kaarsrechte wegen en sloten. Let ook zeker op de historische woningen. Hier en daar staan schitterende stolpboerderijen, die een piramidevormig dak hebben. Ook fraai is herenhuis Rustenhove.

Fiets over de dijken die bij de verdedigingslinie rondom Amsterdam hoorden. Zo heb je een fraai zicht over het open landschap, dat door militaire wetten is behouden. Een oase voor vogels.

Werd een gebied bij oorlogsdreiging onder water gezet, dan bleven de hoger gelegen dijken droog. Als extra verdediging legden de militairen hier forten aan. Op deze route fiets je er langs vijf. Het Belevingscentrum van Fort K'IJK vertelt over de bijzondere rol van de Stelling van Amsterdam in het natuurgebied. De overgebleven plassen zijn nu geliefd bij kleine karekieten en rietzangers.

Het landschap zit vol herinneringen aan het werelderfgoed. Zo rijd je langs meer dan honderd jaar oude knotwilgen, die de forten en liniedijken moesten camoufleren - zo

bleven ze verborgen voor de vijand.

De route gaat over wegen met namen die naar de militaire geschiedenis verwijzen, zoals de Vuurlinie, Communicatieweg, Militaire Weg en Genieweg.

Raak meer over de historie te weet bij Fort aan de Ham of Fort bij Veldhuis. Of pak de verrekijker, en tuur naar vogels in Natuurgebied Aagtendijk. Het bochtige verloop van de Noord IJ- en Zeedijk is het gevolg van flink wat dijkdoorbraken. Na knooppunt 38 kun je via de oostkant van het Zuiderham en Noorderham terug naar knooppunt 85 (beginpunt).

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

- Fort K'IJK (Fort bij Krommeniedijk), Lagendijk 22, Uitgeest
- TOP Zwaansmeer, Lagendijk 33, 1911 MT Uitgeest

Bezienswaardigheden

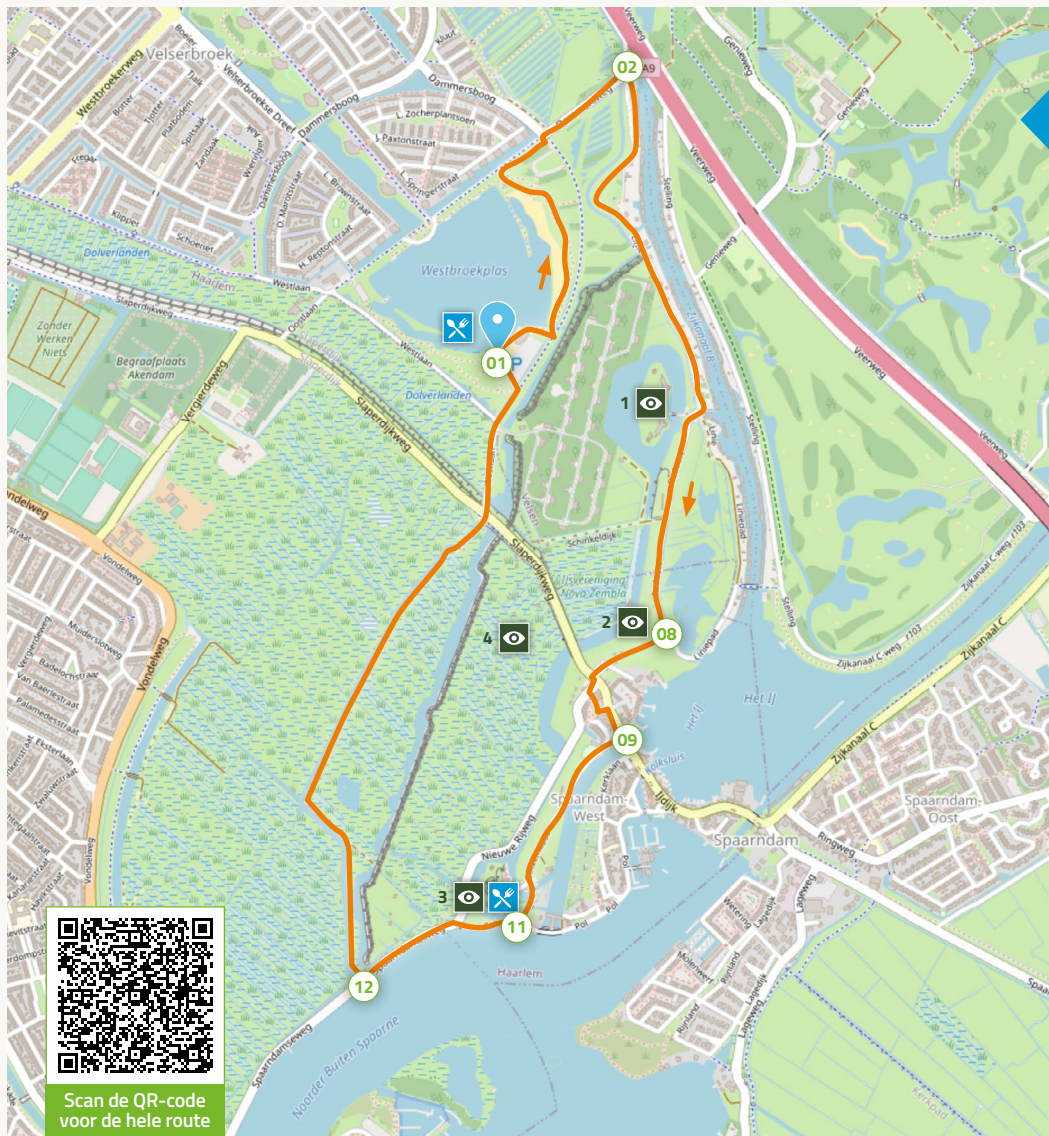
1. Fort K'IJK (do t/m zo 11-16), Lagendijk 22, Uitgeest
2. Fort aan den Ham (april t/m okt, wo, 2e za en laatste zo van de maand 11-15), Busch en Dam 13, Uitgeest
3. Fort bij Veldhuis (mei t/m okt, op de even weken zo 11-17), Genieweg 1, Heemskerk

4. Fort aan de Sint Aagtendijk, Vuurlinie 1, Beverwijk
5. Fort Zuidwijkermeer, Kanaalweg 15, Assendelft
6. Luchtoorlogmuseum Icarus et Mars (mei t/m sept, eerste zo van de maand 10-17), Zeedijk 7-8, Assendelft
7. Kruitmagazijn, Busch en Dam 13, Uitgeest

Horeca

- Theehuis Fort K'IJK (do t/m zo 11-16), Lagendijk 22, Uitgeest
- Gasterij Vuurland (vr t/m zo), Noorderweg 15, Beverwijk
- Restaurant De Krokodil, Busch 12, Krommenie

22 Fietsknooppunt

Startpunt/Eindpunt

Wandelstartpunt Westbroekplas, Velsbroek

Bezienswaardigheden

1. Fort Benoorden Spaarndam, Redoute & Linie 2, Velsbroek
2. Gedekte weg bij Spaarndam
3. Fort Bezuiden Spaarndam, Boezemkade 11, Spaarndam
4. Voorstelling Spaarndam (betonnen groepsschuilplaatsen)

Horeca

- Villa Westend, Westlaan 41, Velsbroek
- Café Terras Fort Zuid, Boezemkade 11, Spaarndam

22 Wandelknooppunt

FORTENLIANDELROUTE SPAARNDAM

6 km

Maak bij Spaarndam een Stellingommetje. Twee indrukwekkende forten zijn met elkaar verbonden door een liniewal, waar een weg achter lag. Je wandelt hier door een landschap vol water en militair erfgoed.

Fort Benoorden Spaarndam en Fort Bezuiden Spaarndam vormden samen de Positie Spaarndam, die de sluisen en het gemaal moesten beschermen. Ze zijn met elkaar verbonden via een aarden liniewal, waar soldaten zich met geschut achter konden opstellen. Daarachter lag een gedekte gemeenschapsweg, voor het veilig verplaatsen van troepen en materiaal.

Wandelend tussen de twee forten zie je volop restanten van de waterlinie. Met hulp van inlaatduikers, damsluizen en een spuikanaaltje kon de Hekslootpolder onder water worden gezet. In het

veenweidegebied hoor je nu volop vogels kwetteren. Ook zie je overal betonnen groepsschuilplaatsen liggen. Die verrezen tijdens de Eerste Wereldoorlog, als extra versterking.

In de forten zijn de vroegere muurschilderingen van soldaten goed bewaard gebleven. Op de wanden staan tekeningen en spreuken, daterend uit de oorlogsjaren, maar ook uit het begin van de twintigste eeuw, uniek voor de Stelling van Amsterdam. Je kunt een deel zien als je een kop koffie drinkt bij Fort Zuid, in Fort Bezuiden Spaarndam.

De Haarlemmermeerpolder is een polder van rechte lijnen, waar de Geniedijk dwars doorheen loopt. Je fietst hier langs forten, damsluizen en schuilplaatsen. Bewonder kunst of bezoek het oude stoomgemaal.

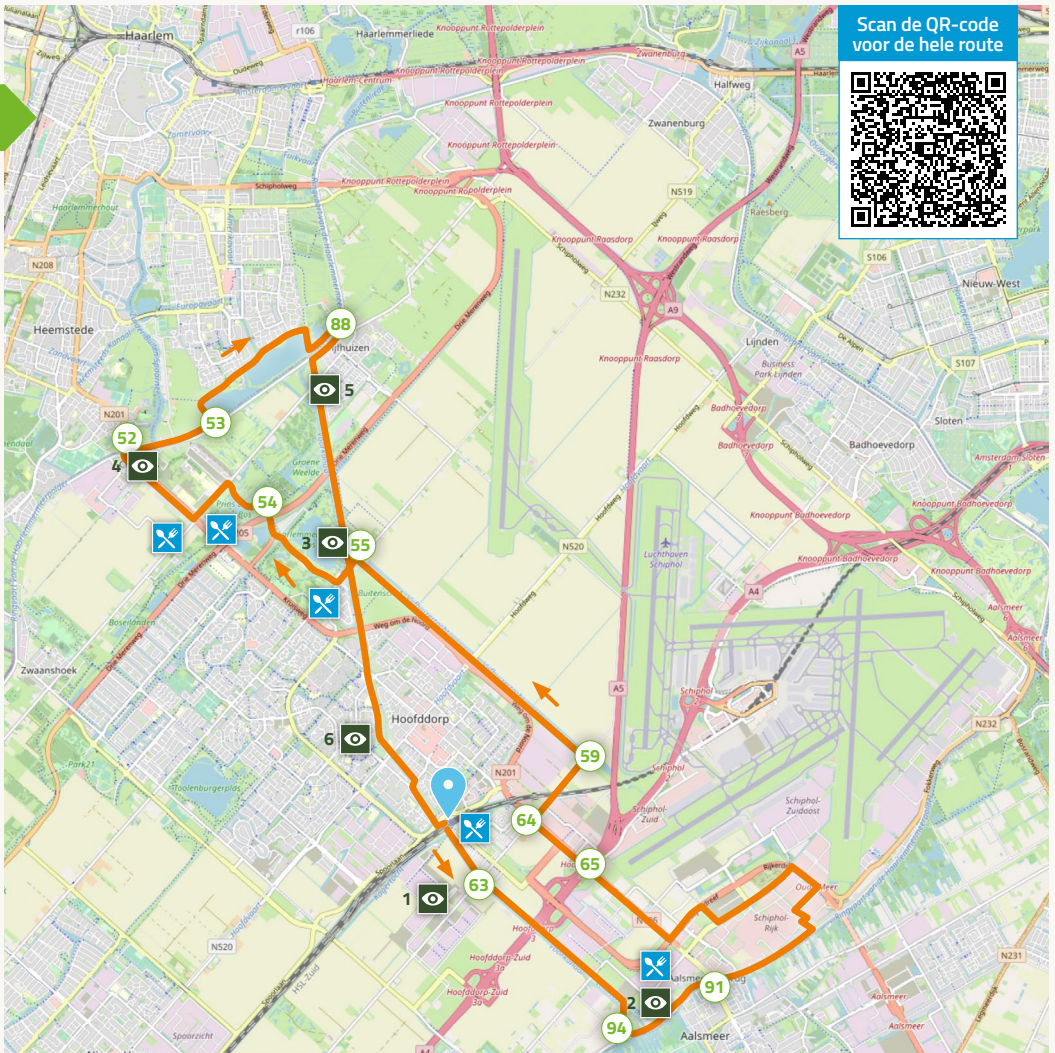
De Geniedijk is een hoge aarden wal van ruim elf kilometer, die de forten van Vijfhuizen, Hoofddorp en Aalsmeer met elkaar verbindt. Het leuke is dat je hem op de fiets helemaal kunt volgen. Door de dijk was het mogelijk om het zuidelijke deel van de Haarlemmermeer onder water te zetten, terwijl het noordelijke deel droog bleef.

Tussen schapen en koeien rijd je door een groene oase. Naast de drie forten kom je batterijen tegen; een soort tussenforten. Ook zijn er betonwerken in de wal, vanwaar soldaten kogels en

granaten konden afschieten. Je fietst langs aarden geschutopstellingen, loods en damsluizen. Aan weerskanten van de A4 liggen betonnen schuilplaatsen uit de jaren dertig.

Onderweg is er heel wat te beleven. Duik in de historie bij het CRASH Luchtoorlog en Verzetsmuseum '40-'45, of geniet van de kunstinstallaties op het buitenterrein van Kunstfort bij Vijfhuizen. Het Cruquius Museum vertelt over de rol van het oude stoomgemaal in het droogleggen van het Haarlemmermeer en de latere waterlinie.

Scan de QR-code voor de hele route

 Startpunt/Eindpunt
Station Hoofddorp

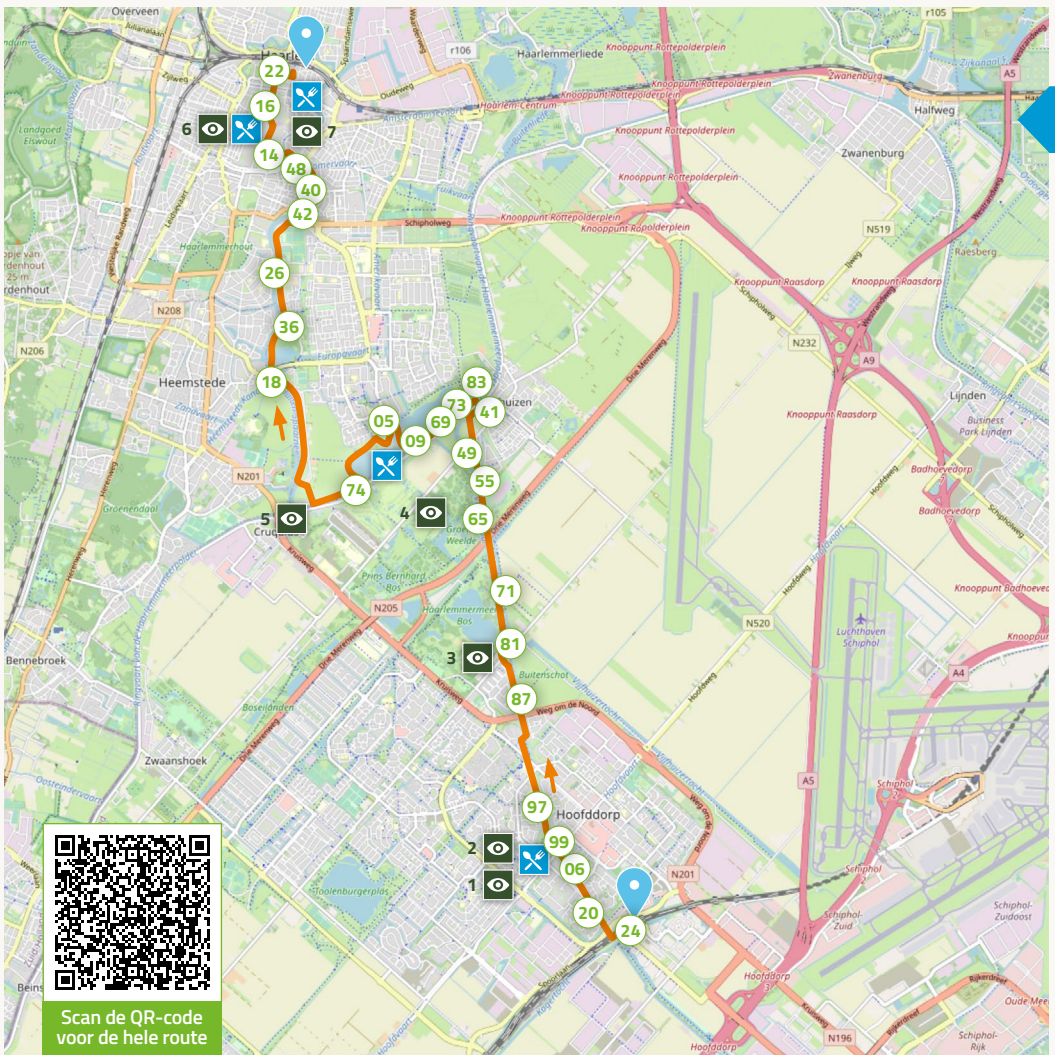
 Bezienswaardigheden

1. Batterij aan de Sloteweg, Rijnlanderweg 989, Hoofddorp
2. Fort bij Aalsmeer (za/zo 11.00-16.30), Aalsmeerderdijk 460, Aalsmeerderbrug
3. Batterij aan de IJweg, IJweg 945, Hoofddorp
4. Cruquius Museum (stoomgemaal), Cruquijsdijk 27, Cruquius
5. Kunstfort bij Vijfhuizen (do t/m zo 13-17), Fortwachter 1, Vijfhuizen
6. Fort van Hoofddorp, Hoofdweg 73, Hoofddorp

 Horeca

- Caffè Macchiato, Scorpius 112, Hoofddorp
- Geoff's (voorjaar/zomer do t/m zo vanaf 12), Aalsmeerderdijk 452, Aalsmeerderbrug
- Pannenkoeken Paviljoen (vlak bij route), Kruisweg 1625, Cruquius
- Papa's Beach House, IJweg 961, Hoofddorp
- Bief & Burgers, Oude Kruisweg 36, Cruquius

 22 Fietsknooppunt

Startpunt/Eindpunt

Station Hoofddorp / Station Haarlem
*Pont (met zonnepanelen) naar Cruquius
 Museum: degroenestroomboot.nl*

Bezienswaardigheden

1. Fort van Hoofddorp, Hoofdweg 73, Hoofddorp
2. Damsluis in de Hoofdvaart
3. Batterij aan de IJweg, Graftermeerstraat, Hoofddorp
4. Kunstfort bij Vijfhuizen, Fortwachter 1, Vijfhuizen
5. Cruquius Museum (stoomgemaal), Cruquijsdijk 27, Cruquius

6. Frans Hals Museum, Groot Heiligland 62, Haarlem
7. Corrie ten Boomhuis, Bartelorisstraat 19, Haarlem

Horeca

- Brasserie Fort Noxx (vr tm zo 12-23 uur), Hoofdweg 739, Hoofddorp
- De Molenplas, Waertmolenpad 1, Haarlem
- De Volkslust, Kruisweg 67, Haarlem
- Drink- en Eetlokaal Jacobus Pieck (zo dicht), Warmoesstraat 18, Haarlem

22 Wandelknooppunt

NS-WANDELING GENIEDIJK

19 km

Deze wandeling loopt vrijwel geheel langs het water. Na de Geniedijk met zijn forten volg je de rivier Spaarne naar het historische Haarlem. De route begint en eindigt bij een treinstation.

Vanuit station Hoofddorp wandel je over de groene Geniedijk, een militair restant van de Stelling van Amsterdam. Neem zeker een kijkje op het buitenterrein van het Fort van Hoofddorp, waar vrijwilligers een wilde tuin met vijftig soorten planten hebben gemaakt. Een rondleiding door het gebouw kan iedere eerste zaterdag van de maand, met reservering.

Let je goed op, dan zie je de oude betonwerken en aarden batterijen; naar achteren gerichte wallen, waarachter soldaten zich met geschut konden opstellen. Ook kom je langs een oude

spoorbrug. De vroegere spoorlijn van Leiden naar Uithoorn doorsneed de Geniedijk. Bij Batterij aan de IJweg ligt onder een aarden heuvel een kruitmagazijn.

Bijna de helft van de route is onverhard. Na de Geniedijk wandel je door een recreatiegebied langs de ringvaart van de Haarlemmermeer. Tip: van april tot en met september vaart een gratis pontje heen en weer naar het stoomgemaal De Cruquius. Over een jaagpad langs het Spaarne kom je uiteindelijk in het fraaie stadshart van Haarlem.

Het Muiderslot is de oudste waterburcht van Nederland. Hier komen de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie samen. Je fietst in het gebied langs volop vestingstadjes en forten.

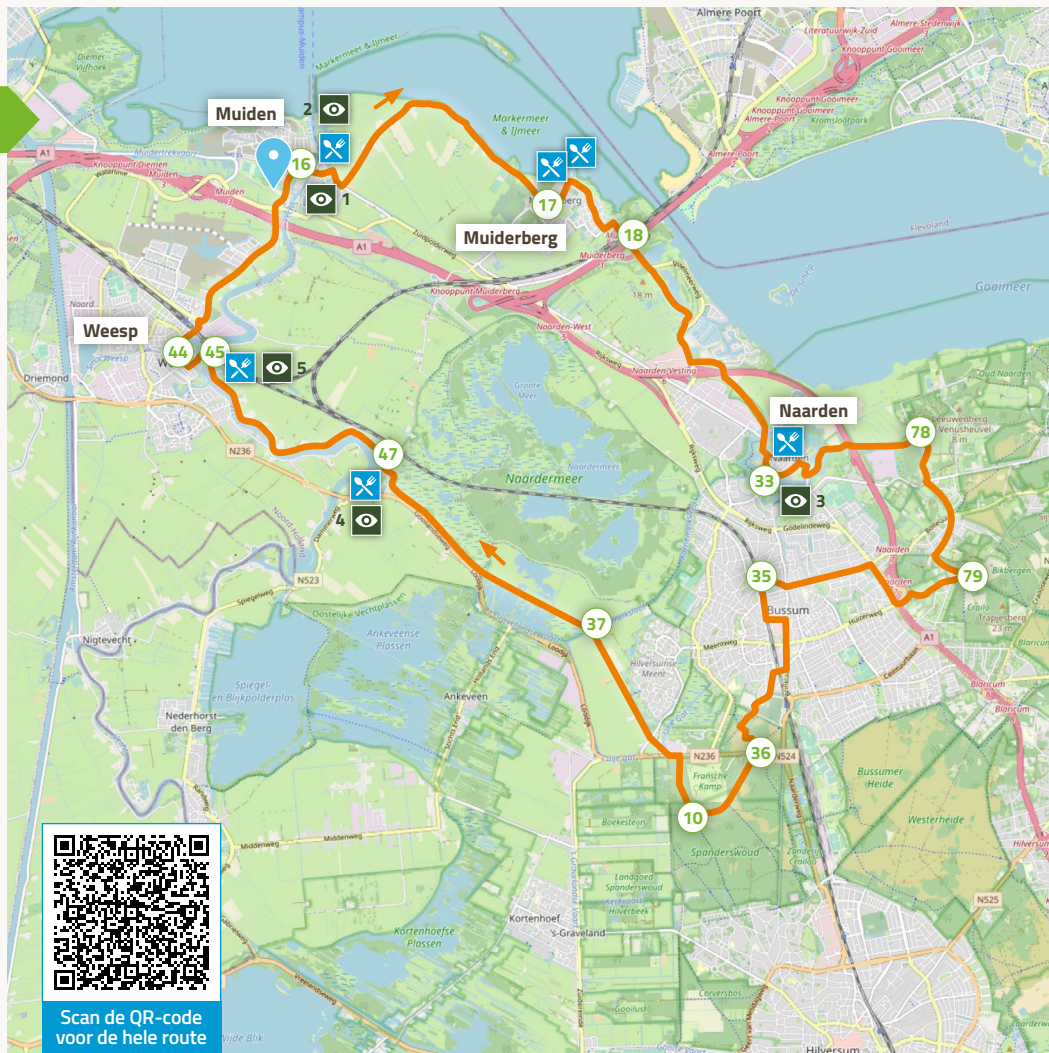
Muiden is een unieke kasteelvesting. Samen met Naarden en Weesp vormde het vroeger een vestingdriehoek, die de vijand weg moest houden van het rijke Amsterdam.

Fiets langs de oude vestingwerken, bekijk in het Bezoekerscentrum Vesting Muiden een film over het ontstaan en de geschiedenis van de stad, of bezoek het Muiderslot.

Via de voormalige Zuiderzeedijk, waarachter nu het IJmeer ligt, fietst je naar Muiderberg. Hier was ooit een fort gepland, maar de bouw daarvan kwam door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog stil te liggen. Via het

Naarderbos bereik je Naarden Vesting, de grootste en zwaarst versterkte vesting van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Stal je fiets en bezoek het Vestingmuseum.

Via natuurgebied Naardermeer bereik je de ruïne van torenfort Uitermeer, waarachter het terras van PorterHouse Weesp verscholen ligt. Met uitzicht op de Vecht drink je hier in alle rust een kop koffie. Langs de rivier slinger je later richting Weesp, met Fort aan de Ossenmarkt, dat de Vechtoevers, sluizen en spoorweg naar Amsterdam moest beschermen.

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

Parkeerplaats P2, Mariahoeveweg, Muiden

Bezienswaardigheden

1. Bezoekerscentrum Vesting Muiden (Muizenfort), Vestingplein 1, Muiden
2. Rijksmuseum Muider slot, Herengracht 1, Muiden
3. Nederlands Vestingmuseum, Westwalstraat 6, Naarden
4. Fort Uitermeer, Uitermeer 5, Weesp
5. Fort aan de Ossenmarkt, Ossenmarkt 44, Weesp

Horeca

- Café Ome Ko, Herengracht 71, Muiden
- KAFEE Muiderberg, G.A. Heinzelaan 6, Muiderberg
- Strandpaviljoen De Zeemeeuw, Zeeweg 1a, Muiderberg
- Brasserie Arsenal Restaurants, Kooltjesbuurt 1, Naarden-Vesting
- PorterHouse Weesp (Fort Uitermeer), Uitermeer 5, Weesp
- NOOT Theetuin Weesp, Ossenmarkt 34, Weesp

22 Fietsknooppunt

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

Parkeerplaats P2, Mariahoeveweg, Muiden
Wil je Forteiland Pampus bezoeken?
Check de vaartijden via pampus.nl.

Bezienswaardigheden

1. Bastion IX met remise F en kanon uit 1880, Muiden
2. Bezoekerscentrum Vesting Muiden, Vestingplein 1, Muiden
3. Remise G met kanon uit 1880, Ton Kootsingel t/o nr. 1, Muiden

4. Veerboot naar Pampus, Herengracht t/o nr. 33, Muiden
5. Grote Zeesluis Muiden, Sluis, Muiden
6. Grote- of St. Nicolaaskerk, Kerkstraat 3, Muiden

Horeca

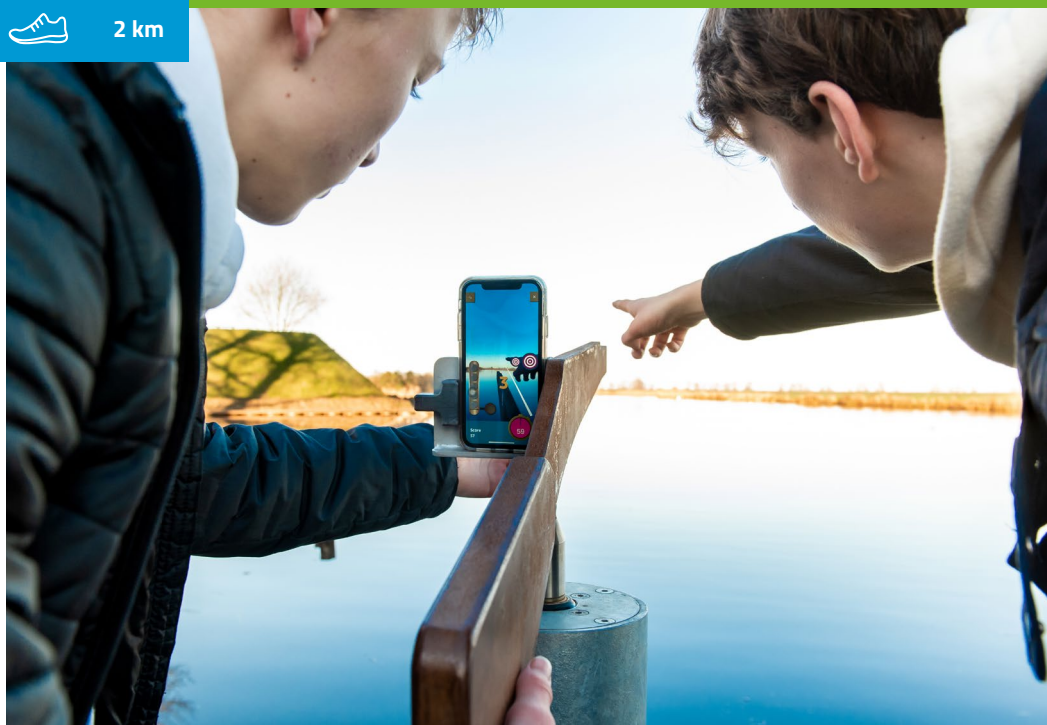
- Graaf Floris V van Muiden, Herengracht 72, Muiden
- Fort H, Herengracht 119, Muiden

22 Wandelknooppunt

BELEVINGSROUTE MUIDEN

2 km

Een korte wandeling voert je over de vestingwallen en langs de zeesluis van Muiden. Lees onderweg de verhalen, of laat de historie nog meer tot leven komen met een bijzondere app.

Vesting Muiden vormde het begin van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en is ook onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Je kunt hier wandelen over de oostelijke vestingwallen, die zijn teruggebracht naar de situatie rond 1879. Via trappen ga je van een lager gelegen pad naar de hoger gelegen delen van de wal, de bastions. Let ook zeker op de oude kanonnen.

Bij twaalf punten staat een paaltje met een verhaal over de historie, cultuur en natuur. Zo leer je hoe de vesting militaire vijanden buiten de deur hield. Ook Floris de Vijfde,

de Grootte Zeesluis en de schietbaan komen voorbij. Halverwege de route kun je de veerboot naar Forteiland Pampus nemen, die er zo'n 45 minuten over doet.

De route is ook te volgen via een app, waarin twee gidsen het verhaal van Muiden en de vestingwal vertellen. Op je eigen telefoonscherm verschijnen beelden van vroeger, die je in de huidige omgeving ziet. Zo toont de app hoe in tijden van oorlog het gebied onder water werd gezet. Sluit de route in stijl af met een drankje bij Fort H.

LANGS DE MOOISTE VECHTPLASSEN

36 km

Fiets dwars door het Vechtplassengebied, met de fraaiste uitkijkpunten. Neem je de verrekijker mee, dan ben je hier uren zoet. In het natte landschap liggen ook sporen van de waterlinies.

De Vechtplassen liggen tussen de Vecht en Utrechtse Heuvelrug. Het laagveenlandschap bestaat uit meerdere natuurgebieden die min of meer met elkaar verbonden zijn. Zo fiets je langs het Naardermeer, dat het eerste beschermde natuurgebied van Nederland is. Ook fraai zijn de Ankeveense Plassen en de Kortenhoefse Plassen, ooit ontstaan door het afgraven van turf.

Overal hoor je vogeltjes fluiten. Met een verrekijker kun je over de plassen turen. Al dat water kwam vroeger goed van pas bij de verdedigingslinies. Fort Kijkuit heeft

een fraai uitzichtpunt. Heerlijk aan het water lunchen kan bij Fort Uitermeer, waar de natuur alle ruimte krijgt. Aan de bomen hangen nestkastjes, in de kanonremise overwinteren vleermuizen.

Neem zeker de tijd voor deze route. Wie weet zie je een roerdomp in het riet, of een purperreiger. Graag meer te weten komen over het gebied? Bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek vertelt over de natuurgebieden en forten. Ook komen de buitenplaatsen aan bod. Dit waren vroeger de zomerverblijven van rijke stedelingen.

Startpunt/Eindpunt

Bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek,
Noordereinde 54b, 's-Graveland

Bezienswaardigheden

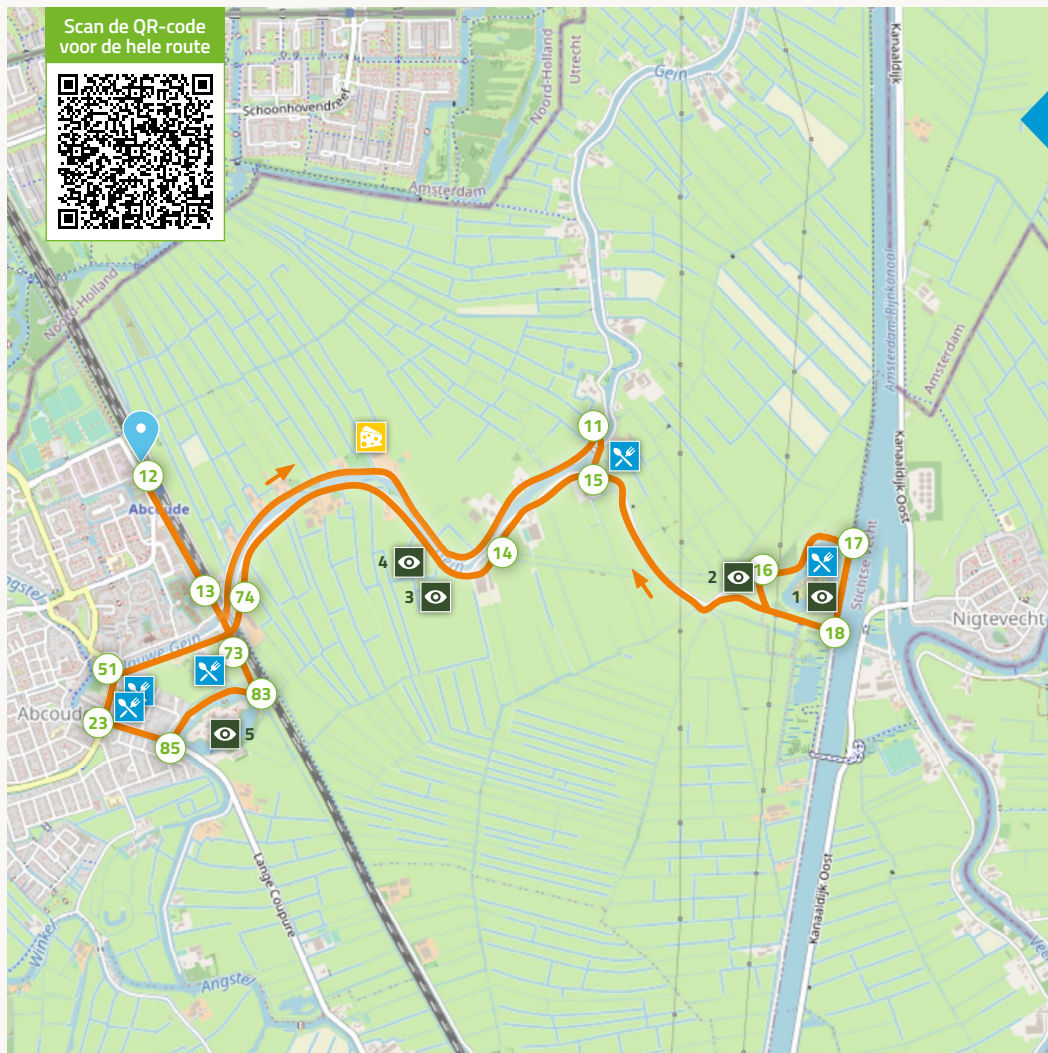
1. Bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek, Noordereinde 54b, 's-Graveland
2. Batterijen aan de Karnemelksloot, Verlengde Fortlaan 116, Naarden
3. Vogeluitkijkpunt Naardermeer (dicht bij route), Grootte Meer, Muiderberg
4. Fort bij Uitermeer, 's-Gravelandseweg 2, Weesp
5. Fort Kijkuit, Gabriëlweg 6, Kortenhoeft
6. Vogelkijkhut Loenderveense Plas, Dirck A. Lambertzskade, Loosdrecht

Horeca

- Café-Restaurant Brambergen, Noordereinde 54d, 's-Graveland
- Theehuis Juffrouw Jansen, De Meentboerderij, Melkmeent 9, Hilversum
- Gasterij Stadzigt, Meerkade 2a, 1412 AB Naarden
- PorterHouse Weesp (Fort Uitermeer), Uitermeer 5, Weesp
- Restaurant Docks (do tm ma, vanaf 12 uur), Moleneind 5, Kortenhoeft
- Theetuin Sperwershof (mrt tm dec, vr en za), Noordereinde 52, 's Graveland

22 Fietsknooppunt

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

Station Abcoude

Bezienswaardigheden

1. Fort bij Nigtevecht (za/zo 11-17), Velterslaan 1, Abcoude
2. Liniendijk, Nigtevecht
3. Oostzijdse Molen, Oostzijdse Molen, Gein Zuid 14, Abcoude
4. Batterijen aan het Gein, Abcoude
5. Fort bij Abcoude, Molenweg 19, Abcoude.
Openingstijden op nm.nl/fortenvechtplassen

Horeca

- Buitenlocatie Anna Haen, Gein Zuid 23a, Abcoude
- Fort bij Nigtevecht (za/zo), Velterslaan 1, Abcoude
- IJskiosk La Dolce Vita (vanaf 13 uur), 't Marktveld, Abcoude
- Café-Restaurant De Eendracht, Hoogstraat 37, Abcoude
- Restaurant De Witte Dame, Stationsplein 3, Abcoude

Streekproducten

- Geitenmelkerij Vooruit met de Geit, Gein Noord 27, Abcoude

22 Wandelknooppunt

LINIEPAD ABCOUDE

10 km

Tijdens deze wandeling krijg je een goed beeld van de vroegere Stelling van Amsterdam. De forten zijn nu fraaie stukjes natuur, waar vleermuizen en ijsvogels leven.

Het Liniepad ligt op het zuidoostfront van de Stelling van Amsterdam. De wandeling geeft je een weidse blik over het Utrechtse landschap met zijn water, molens en langgerekte landerijen. Je volgt voor een deel de kronkelende rivier het Gein. Hier lieten veel kunstenaars zich inspireren. Zo was de Oostzijdse Molen een geliefd schilderobject van Piet Mondriaan.

In de buurt van Fort bij Nigtevecht kun je in het weiland de liniedijk zien liggen. Via deze verbindingswal konden troepen zich veilig verplaatsen tussen het fort en de batterijen aan de Gein, waar je later langs

wandelt. Aan beide kanten van de rivier liggen twee verhogingen in de polder. Hier konden soldaten zich verdekt opstellen met kanonnen, mortieren en raketwapens.

De route begint bij NS-station Abcoude en is tot Fort bij Abcoude met blauwe pijltjes bewegwijzerd. Hierna kun je terug naar het station via de knooppunten 83 - 73 - 13 - 12. Natuurmonumenten beheert de forten die je tegenkomt. Fort bij Nigtevecht was tot 1982 een opslagplek voor het metaal dat nodig was voor de productie van muntgeld. Hierdoor kreeg het de bijnaam Knakenfort.

Ontdek het Waterlinielandschap per fiets én per boot. Je fietst langs zes forten, twee kastelen, de Vecht en de Loosdrechtse Plassen. Een ontspannen dag vol natuur, historie en verrassende tussenstops.

Deze afwisselende fietsroute laat je kennismaken met zowel de Hollandse Waterlinies als de schilderachtige Vechtstreek. Vanuit Fort Maarsseveen (of een andere opstapplaats) fiets je langs indrukwekkende forten, groene dijken en dorpen waar je overal sporen van het verleden terugziet. De knooppunten leiden je moeiteloos door het landschap, terwijl je onderweg genoeg

plekken vindt om even af te stappen. Slot Zuylen, Kasteel-Museum Sypesteyn en de vele forten geven een mooi inkijkje in het rijke verleden van deze omgeving. Een bijzonder onderdeel van de route is de mogelijkheid om een deel per fietsboot af te leggen, waardoor je het landschap ook vanaf het water ervaart. Zo wordt deze tocht een relaxte en veelzijdige dag vol natuur, cultuur en rust.

TIP: wissel deze fietsroute af met varen en stap aan boord van De Fietsboot op de Vecht of de Loosdrechtse Plassen (van eind april tot oktober). Kijk voor het actuele vaarschema op de website www.defietsboot.nl.

Startpunt/Eindpunt

Fort Maarsseveen, Herenweg 3, Maarsssen

Bezienswaardigheden

1. Fort Maarsseveen, Herenweg 3, Maarsssen
2. Fort de Gagel, Gageldijk 167, Utrecht
3. Fort aan de Klop, 1e Polderweg 4, Utrecht
4. Slot Zuylen, Tournooiveld 1, Oud Zuilen
5. Vechtstreekmuseum, Diependaalsedijk 19b, Maarsssen
6. Fort Tienhoven (tussen knp 87 – 23), Tienhovensevaart, Tienhoven
7. Fort Nieuwersluis, Rijksstraatweg 7B, Nieuwersluis
8. Fort Spion, Bloklaan 9a, Loosdrecht

9. Kasteel-Museum Sypsteyn, Nieuw-Loosdrecht, Loosdrecht

Horeca

- Fort Maarsseveen, Herenweg 3, Maarsssen
- Fort de Gagel, Gageldijk 167, Utrecht
- Fort aan de Klop, 1e Polderweg 4, Utrecht
- Slot Zuylen, Tournooiveld 1, Oud Zuilen
- Vechtstreekmuseum (coffee corner), Diependaalsedijk 19b, Maarsssen
- Fort Nieuwersluis, Rijksstraatweg 7B, Nieuwersluis
- Kasteel-Museum Sypsteyn, Nieuw-Loosdrecht, Loosdrecht

22 Fietsknooppunt

Startpunt/Eindpunt

Fort de Gagel, Gageldijk 167, Utrecht

Horeca

Fort de Gagel, Gageldijk 167, Utrecht

Bezienswaardigheden

1. Fort de Gagel, Gageldijk 167, Utrecht
2. Fort Ruigenhoek, Ruigenhoeksedijk 125
Groenekan
3. Gagelbos
4. Beschilderde bunker

22 Wandelknooppunt

RONDJE RUIGENHOEK

8,9 km

Het Rondje Ruigenhoek is een afwisselende wandelroute door het recreatiegebied Noorderpark Ruigenhoek en het Gagelbos. Je loopt door het open polderlandschap ten noorden van Utrecht, langs twee forten en tientallen groepsschuilplaatsen van de Hollandse Waterlinies.

Bij Fort de Gagel begin je je wandeling op een karakteristiek forteiland, waar je voor of na afloop kunt neerstrijken voor koffie, lunch of een borrel in het restaurant of op het terras. Vanaf hier wandel je het open landschap in, langs sloten, rietkragen en tientallen groepsschuilplaatsen die als stille bakens in de polder liggen. Halverwege verschijnt Fort Ruigenhoek: verborgen in het groen ligt dit stoere fort, meestal niet toegankelijk, maar de aanblik alleen al

maakt even stilstaan de moeite waard. Van april t/m september kan je mee met een rondleiding door Staatsbosbeheer.

Het pad voert verder door het Gagelbos, met diverse waterlinie speelvoorzieningen voor kinderen, en langs de beschilderde bunker, die een glimp geeft van het leven van soldaten. Een route die uitnodigt om er meteen op uit te trekken; even weg, midden in het groen, vlak buiten de stad.

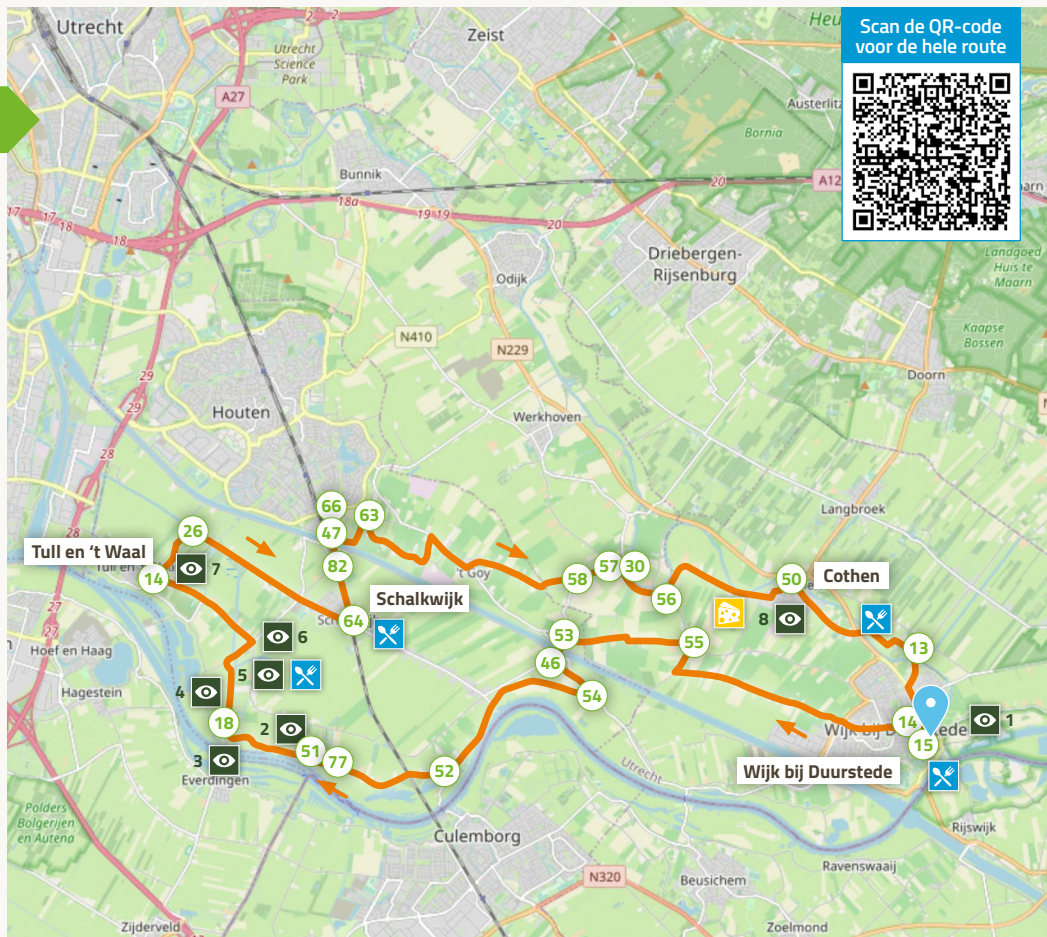
Het erfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is bijzonder goed bewaard gebleven in de Kromme Rijnstreek. Laat je op de fiets verrassen door forten, loopgraven, dijken, sluisen, kanalen en kazematten.

De route begint in Wijk bij Duurstede, een vestingstad die de kraan van de waterlinie wordt genoemd. Door de komst van een inundatiesluis lukte het veel sneller om het land onder water te zetten; in slechts 4 tot 12 dagen, in plaats van een maand. Je ziet de sluis als je vanaf TOP Stadshaven over de Rijndijk en Singel richting knooppunt 14 fietst.

De route kronkelt door een schitterend landschap vol water. Let je goed op, dan kun je in de polder heel wat forten zien, die vaak achter bomen en struiken verborgen liggen. Je fietst langs de Lek en komt keer

op keer de Kromme Rijn tegen. In Cothen bevindt zich een monumentale sluis, die het waterpeil kon verhogen.

Alle elementen van de waterlinie kun je in de Stelling van Honswijk beleven. Tussen Werk aan de Korte Uitweg en Fort Honswijk fiets je over de Gedekte Gemeenschapsweg; een beschutte weg met een aarden wal en inundatiekanaal. Hierover konden de troepen zich in oorlogstijd veilig verplaatsen. Scan de QR-code voor de andere afstanden (29 en 62 km). Daar download je ook een folder van alle drie de routes.

Startpunt/Eindpunt

TOP Stadshaven, Inudatiekanaal 6, Wijk bij Duurstede

Bezienswaardigheden

1. Inudatiesluis Wijk bij Duurstede, Singel 51, Wijk bij Duurstede
2. Werk aan de Groeneweg, Groeneweg, Schalkwijk
3. Fort Honswijk, Lekdijk 56, Schalkwijk
4. Lunet aan de Snel, Lekdijk 56b, Schalkwijk
5. Werk aan de Korte Uitweg (Fort WKU), Lange Uitweg 42A, Tull en 't Waal
6. Polder Blokhoven, Achterdijk, Schalkwijk
7. Werk aan de Waalse Wetering, Waalseweg, Tull en 't Waal
8. Schutsluis Cothen, Kerkweg 24, Cothen

Horeca

- De Graanschuur, Dijkstraat 29, Wijk bij Duurstede
- Fort WKU (di t/m vrij 10.00-15.30), Lange Uitweg 42a, Tull en 't Waal
- PAND Pannenkoek (wo t/m zo), Provincialeweg 1, Schalkwijk
- Familierestaurant De Jonge Graaf, Graaf van Lynden van Sandenburgweg 2, Cothen

Streekproducten

- Kaasboerderij De Brienenshof, Ossenwaard 13, Cothen

22 Fietsknooppunt

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

Toeristisch Overstappunt Eiland van Schalkwijk, Provincialeweg 1, Schalkwijk
 Liniepont: uiterwaarde.nl/pontjes/de-liniepont of veerponten.nl

Bezienswaardigheden

1. Polder Blokhoven, Achterdijk, Schalkwijk
2. Fort Werk aan de Korte Uitweg, Lange Uitweg 42A, Tull en 't Waal
3. Lunet aan de Snel, Lekdijk 56B, Schalkwijk
4. Fort Honswijk, Lekdijk 58, Schalkwijk
5. Werk aan de Groeneweg, Groeneweg, Schalkwijk

Horeca

- PAND Pannenkoek, Provincialeweg 1, Schalkwijk
- Restaurant Jonkheer De Ram, Jonkheer Ramweg 22, Schalkwijk
- Fort WКУ, Lange Uitweg 42a, Tull en 't Waal
- Barista De Dominee, Provinciale weg 7, Schalkwijk

22 Wandelknooppunt

LINT- EN LINIEPAD

10 km

Op het Eiland van Schalkwijk vind je vlak bij elkaar een heleboel waterlinie-elementen. Wandelend door de schitterende weilanden, kom je langs een lint van boerderijen, forten, loopgraven en kazematten.

Tijdens deze wandeling van tien kilometer leer je alles over de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Geniet van weidse uitzichten en de rust, en ontdek het verhaal van het ingenieuze verdedigingssysteem. Je komt langs drie forten. De route is een Klompenpad, met oranje markering in de vorm van een klomp.

Polder Blokhoven wordt in de zomer twee keer onder water gezet, om de historische werking zichtbaar te maken. In het inundatieveld staat een beeld van

een soldaat op een paard. De polder dient vandaag de dag als waterberging, om bij hevige neerslag de voeten droog te houden in Schalkwijk.

Je wandelt langs een inundatiekanaal en de Lek. Zin in een vaartochtje? In de zomermaanden pendelt de Liniepont tussen Werk aan de Groeneweg, Fort Everdingen en Werk aan het Spoel. Bij Werk aan de Groeneweg kun je door de historische loopgraven wandelen, langs vijftig betonnen groepsschuilplaatsen uit 1939 en 1940.

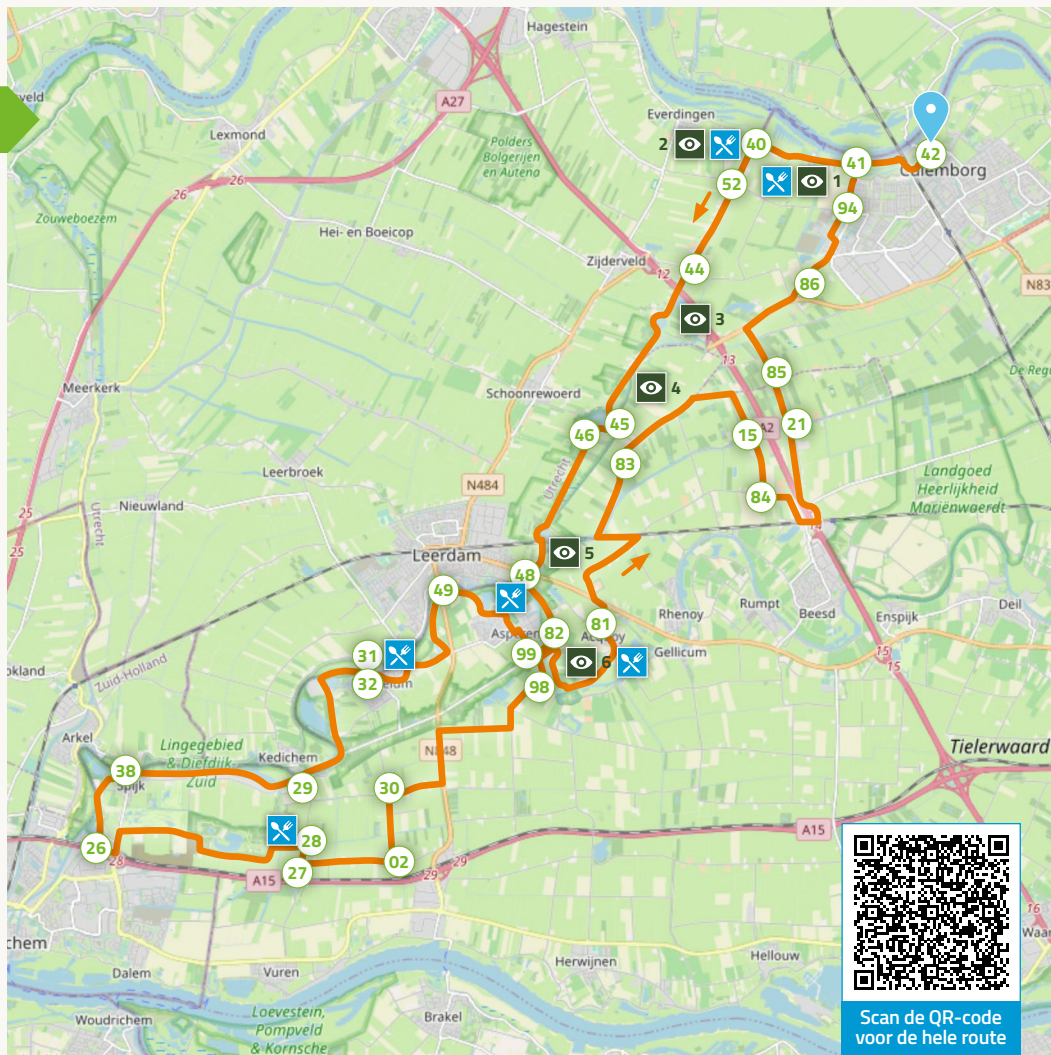
De eeuwenoude Diefdijk verbindt Fort Everdingen met Fort Vuren. Fiets door een prachtig polderland vol plassen, grienden, boomgaarden en bloemrijke hooilanden. Op veel plekken kun je streekproducten kopen.

Als een groen lint steekt de Diefdijk boven het landschap uit. Fiets je er overheen, dan zie je aan beide kanten natuurgebieden liggen. In de tijd van de Nieuwe Hollandse Waterlinie kon de oostkant onder water worden gezet. Hier is nog altijd nauwelijks bebouwing. Op de plekken waar de dijk doorbrak, vind je plassen, die 'wielen' heten.

Orchideeën als de rietorchis houden van het natte, schrale land. Op paaltjes in het water drogen aalscholvers hun vleugels, in de holtes van oude knotwilgen broeden

bosuilen. Tussen al dat groen staan forten en betonnen schuilplaatsen. Stap even af voor de doorgezaagde bunker; hier kun je door een bunker lopen die in tweeën is gedeeld.

De route gaat verder door de achterliggende polders. Ook fiets je langs de rivieren Lek en Linge, met boomgaarden op de oevers. Geniet onderweg van een huisgebrouwen biertje bij Fort Everdingen, of lunch op het terras van Fort bij Asperen, dat gratis te bezoeken is. Ook leuk: Kaatjes Theetuin, met kippen in de achtertuin.

Startpunt/Eindpunt

Parkeerplaats Jachthaven, Veerweg 4, Culemborg

Bezienswaardigheden

1. Werk aan het Spool, Goilberdingerdijk 40, Culemborg
2. Fort Everdingen, Noodweg 2, Everdingen
3. Diefdijk
4. Doorgezaagde Bunker, Molenkade 5, Culemborg
5. Werk aan het Spoor, Diefdijk 266, Acquoy
6. Fort bij Asperen, Langendijk 60, Acquoy

Horeca

- Caatje aan de Lek (wo t/m zo vanaf 11 uur), Goilberdingerdijk 40a, Culemborg
- Fortbrouwerij Duits & Lauret (vr t/m zo), Noodweg 2, Everdingen
- Lokaal 21 (wo t/m zo), Torenstraat 12, Heukelum
- Pannenkoekenhuis Het Lingebosch (dinsdag gesloten), Haarweg 9, Vuren
- Restaurant Fort bij Asperen (wo t/m zo), Langendijk 60, Acquoy

22 Fietsknooppunt

Startpunt/Eindpunt

Werk aan het Spoel, Goilberdingerdijk 40, Culemborg

Bezienswaardigheden

1. Werk aan het Spoel, Goilberdingerdijk 40, Culemborg
2. Fort Everdingen, Noodweg 2, Everdingen
3. Diefdijk, Leerdam
4. De Zandput, Rietveldseweg, Culemborg
5. Kogelvanger Werk aan het Spoel, Goilberdingerdijk, Culemborg

Horeca

- Caatje aan de Lek (wo t/m zo vanaf 11 uur), Goilberdingerdijk 40a, Culemborg
- Fortbrouwerij Duits & Lauret (vr t/m zo), Noodweg 2, Everdingen

22 Knooppunt

GOILBERDINGERPAD

 18,5 km

Ontdek het schitterende buitengebied van Culemborg. Over historische dijken wandel je langs weilanden, de uiterwaarden van de Lek en het stoere Fort Everdingen. Stevige schoenen aan, rugzak op en gaan!

De wandeling begint bij Werk aan het Spoel, een culturele ontmoetingsplek waar vaak een artist in residence verblijft. Je kunt er ook volop streekproducten proeven, in het restaurant Caatje aan de Lek. Door de uiterwaarden van de Lek wandel je vervolgens richting Fort Everdingen, de thuishaven van bierbrouwerij Duits & Lauret.

De route volgt de eeuwenoude Diefdijk, die de grens vormt tussen Utrecht en Gelderland, en deel uitmaakte van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Daarna

duik je de polder in. Dit hele gebied kon bij oorlogsdreiging onder water worden gezet. Je wandelt langs een betonnen kogelvanger van een oude schietbaan, die tijdens de mobilisatie in 1939-1940 is aangelegd.

De wandeling is een Klompenpad, bewegwijzerd met groene markering in de vorm van een klomp. Hij is zowel links- als rechtsom te volgen. Er is een optie om de route in te korten of te verlengen tot 11 of 18 kilometer, zie klompenpad.nl. Sommige delen kunnen in natte perioden modderig zijn, dus trek stevige schoenen aan.

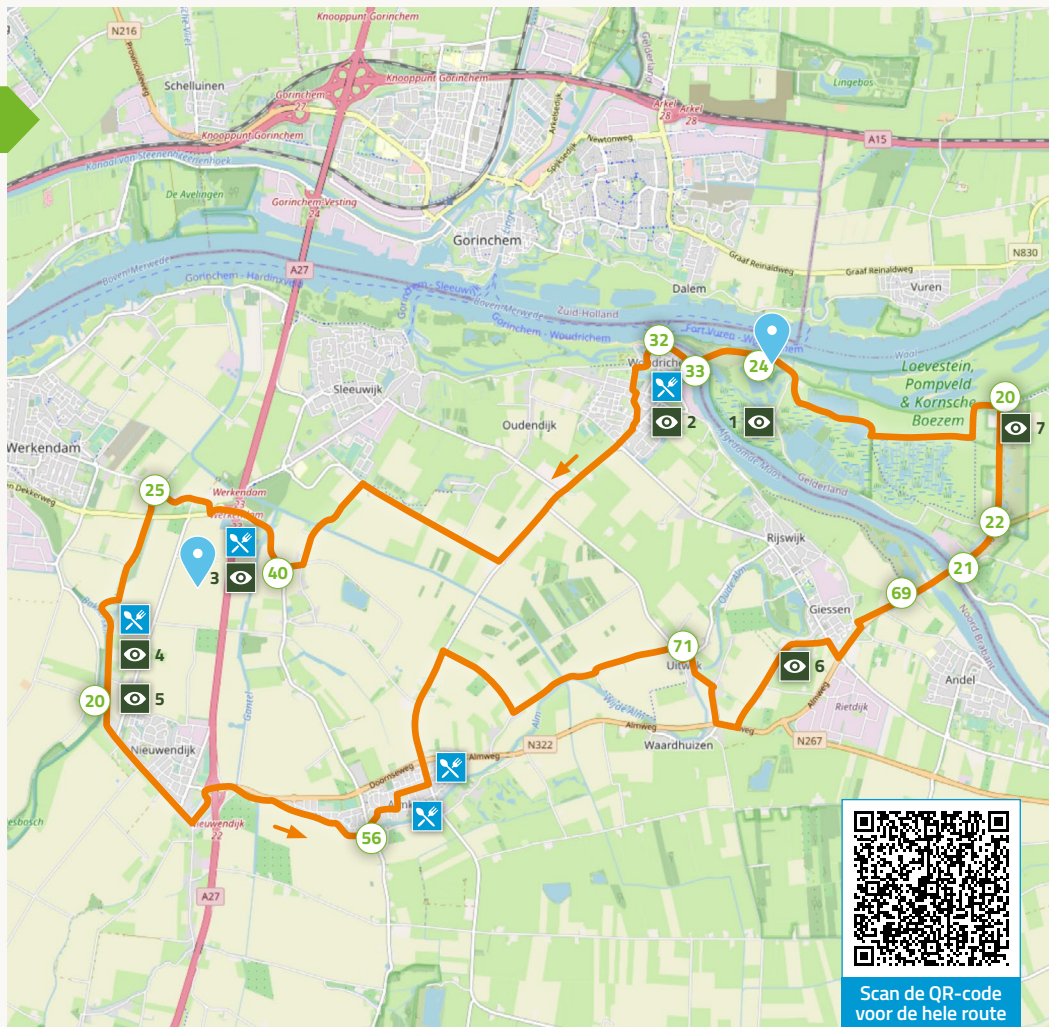
Fiets door het meest zuidelijke deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, langs gemalen, sluisen, molens en kazematten. Onderweg krijg je een goed beeld van de werking van het watersysteem.

Het beginpunt van deze fietsroute is Slot Loevestein, bekend door Hugo de Groot, die in een boekenkist wist te ontsnappen. Met het charmante pontje Hugo bereik je de vesting Woudrichem, met zijn indrukwekkende vestingwallen, poorten en historische haven. Geniet van het fraaie uitzicht over de Waal en Boven-Merwede.

Eenmaal in de polder slinger je langs fraaie wipmolens, forten en betonnen groepsschuilplaatsen. Je komt hier helemaal tot rust. Schapen grazen in de weilanden, scholeksters komen luid roepend over.

Onthaast nog net een beetje meer op het terras van Fort Altena, midden in het groen. Of fiets verder voor een kop koffie bij B&B Fort Bakkerskil.

Je komt langs heel wat bijzondere waterschapselementen. Zo gaat de route langs Papsluis Werkendam, een waaiersluis die tegen de waterstroom in open kon. Door de aanleg van een vispassage kunnen vissen vanuit de Gantel de Alm bereiken, ondanks het peilverschil van ongeveer een meter. Ook passeer je Gemaal Poortvliet en de Wilhelminasluis.

Scan de QR-code voor de hele route

Startpunt/Eindpunt

- Parkeerplaats Slot Loevestein, Schouwendijk, Poederoijen
 - Fort Altena (TOP), Tol 8, Werkendam
- De veerpont tussen Woudrichem en Loevestein vaart niet bij hoogwater en in de winter.*

Bezienswaardigheden

1. Slot Loevestein, Loevestein 1, Poederoijen
2. Vesting Woudrichem
3. Fort Altena, Tol 8, Werkendam
4. Fort Bakkerskil, Kildijk 143, Nieuwendijk
5. Papsluis, Kildijk, Nieuwendijk
6. Fort bij Giessen, Giessensesteeg 2, Giessen
7. Batterij onder Brakel, Nieuwendijk, Brakel

Horeca

- Gewoon Ploon (maandag gesloten), Hoogstraat 19A, Woudrichem
- Brasserie Fort Altena (do t/m zo), Tol 8, Werkendam
- Fort Bakkerskil (april-sep, wo t/m zo), Kildijk 143, Nieuwendijk
- Bierbrouwerij De Magistraat (do t/m za), Kruisstraat 16, Almkerk
- Lunchroom Van Alles Wat (di t/m zo), Sjersestraat 35, Almkerk

22 Fietsknooppunt

Startpunt/Eindpunt

Fort Vuren, Waaldijk 29, Vuren (parkeren kan op het parkeerterrein aan de Waal)

Bezienswaardigheden

1. Fort Vuren, Waaldijk 29, Vuren
2. Dalemse Zeiving en Liniekade, Vuren
3. Recreatieterein Lingebos, Haarweg 6, Vuren
4. Hondswaard, Waaldijk, Vuren

Horeca

- Fort Vuren (wo t/m zo), Waaldijk 29, Vuren
- Pannenkoekenhuis Het Lingebosch (dinsdag gesloten), Haarweg 9, Vuren
- Het Kraaiennest (Camping De Lieveinge), Haarweg 6a, Vuren

S22 Wandelknooppunt

VURENSCHE POLDERPAD

15 km

Dit Klompenpad ligt in de prachtige Betuwe. Over historische dijken en paden wandel je van Fort Vuren naar het Lingebos. Met onderweg ook een liniekade, onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

De route begint aan de Waal bij Fort Vuren, een torenfort zoals je die vaker aan rivieren ziet. Hier huist een B&B. Je kunt slapen in de kruitkamer, een bunker of luxe lodge, met moderne keuken en houtgestookte hottub. Ook is er een camping. Of drink een kop koffie op het terras van De Fortwachterij.

Via de polder bereik je een liniekade, die je helemaal kunt volgen. Tijdens de mobilisatie voor de Tweede Wereldoorlog legde het leger hier, als extra verdediging, loopgraven en betonnen groepsschuilplaatsen aan.

Een betonnen vlonder brengt je naar een idyllische picknickplek. Later volg je de kronkelende bospaadjes in het Lingebos, met een recreatieplas.

De route is een Klompenpad, bewegwijzerd met een rode markering in de vorm van een klomp. Hij is voor een groot deel onverhard, dus trek stevige schoenen aan. Je kunt de route inkorten tot 6 kilometer, of iets langer maken, met vanaf het Lingebos een rondje naar rivier de Linge, zie klompenpaden.nl.

TIPS

LAW WATERLINIEPAD (350 KM)

Het Waterliniepad (LAW 17) is een Lange-Afstand-Wandelpad van Volendam naar Dordrecht, dwars door het gebied van de Hollandse Waterlinies. Overal langs de route bevinden zich inundatiesluizen en -kanaaltjes, dammen en dijken, bunkers en forten. Hoewel je dicht bij de Randstad bent, loop je continu door prachtige natuur: de Vechtplassen, langs rivieren zoals het Gein en de Lek, en Nationaal Park De Biesbosch. De route is bewegwijzerd met wit-rode markering en kent 21 dagetappes.

wandelnet.nl/waterliniepad

LF WATERLINIEROUTE (410 KM)

Ontdek niet alleen het gebied van de Hollandse Waterlinies, maar ook het West-Brabantse deel van de Zuidwaterlinie. De LF Waterlinieroute is een fraaie Langeafstand Fietsroute, die in 2022 nog werd genomineerd voor Fietsroute van het Jaar. In zo'n acht dagen trap je van Edam naar Bergen op Zoom, door een landschap vol water, met aantrekkelijke forten en vestingstadjes. De route loopt via het knooppuntennetwerk en is voorzien van bordjes met daarop de LF Waterlinieroute.

lflowerlinieroute.nl

HET VERHAAL VAN DE WATERLINIES

Bekijk hier de mogelijkheden

Musea en bezoekerscentra

De musea en bezoekerscentra vertellen je het verhaal van de Hollandse Waterlinies. Hoe lukte het de Nederlanders om het water naar hun hand te zetten en als wapen te gebruiken? Ontdek de kracht van water in het Waterliniemuseum Fort bij Vechten. Op Forteiland Pampus stap je samen in een virtuele luchtballon en zweef je over de Stelling van Amsterdam.

NATUUR EN LANDSCHAP

Lees meer over de natuur

In het landschap van de Hollandse Waterlinies vind je leegte, rust en veel natuur. De leegte is veroorzaakt door de onzichtbare verboden kringen die rond de forten lagen. Hier mocht vanwege een vrij schootsveld niet of beperkt gebouwd worden. Op de forten vind je overal bomen en struiken. Dichte hagen met doornige struiken werden vroeger als natuurlijk prikkeldraad gebruikt. Op de zanderige ondergrond groeien bijzondere planten en bloemen. De variatie in natuur zorgt ervoor dat forten nu een ideaal leefgebied zijn voor bijzondere dieren, zoals vleermuizen, de ijsvogel, de roerdomp, de ringslang en de bittervoorn.

TIPS

WATERLINIE WANDEL EXPERIENCE (10 KM)

Happen & Stappen

Tijdens een wandelroute op het Eiland van Schalkwijk kom je prachtige forten tegen. Krijg je trek van alle indrukken? Maak er dan een dagje Happen & Stappen van. Je begint met een kop koffie of thee met gebak bij Jonkheer de Ram in Schalkwijk. Daarna wandel je via het Verdrongen Bos naar Fort Werk aan de Korte Uitweg, waar je van een heerlijk soepje of taartje geniet. De route sluit je af met een lunch of diner bij Jonkheer de Ram.

happenstappen.nl

PEDDELEN LANGS DE VINKEVEENSE Plassen (50 KM)

Happen & Trappen

Geniet van een smakelijke fietsroute door de Vinkeveense Plassen. Je ziet onderweg volop fraaie natuur, maar ook herinneringen aan de Stelling van Amsterdam. Met het arrangement Happen & Trappen kun je op vijf plekken een hapje eten. Begin met koffie en gebak bij Hotel Hart van Weesp. Later volgen een voorgerecht in Abcoude, soepje in Vinkeveen, hoofdgerecht in Nederhorst den Berg en ijsje in Weesp. Smullen dus!

happentrappen.nl

VAREN IN DE HOLLANDSE WATERLINIES

Bekijk hier de mogelijkheden

Een werelderfgoed waarin water zo'n belangrijke rol speelt, kun je natuurlijk ook prachtig verkennen vanuit een boot. Huur een kano en geniet in alle stilte van al het moois van de Hollandse Waterlinies. In het gebied liggen prachtige routes, over kanalen en rivieren die vroeger voor de aanvoer van inundatiewater zorgden. Onderweg kom je stoere forten, vestingsteden, sluizen en andere herinneringen aan de verdedigingslinie tegen.

FIETS 2-DAGSE WATER ALS WAPEN (93 KM)

Met de route Water als Wapen fiets je door een slim ingericht landschap ten noorden en ten zuiden van de Lek. Je volgt groene inundatievelden, dijken en indrukwekkende forten. De fietstocht Water als Wapen kan als tweedaagse tocht met een overnachting worden gedaan. Of verken de route in losse etappes; ze voeren langs de fietsknooppunten door de Kromme Rijnstreek en het gebied Tussen Lek & Linge.
routesinrecht.nl/wateralswapen

HOLLANDSE WATERLINIES

UNESCO WERELDERFGOED

